

LA GEOGRAFIA, UNA ASSIGNATURA PENDENT

Antoni Ordinas Garau

La pèrdua de personalitat de la geografia din sel context del nostre sistema educatiu és encara, malauradament, un tema d'actualitat que repercuteix negativament en la formació dels ciutadans del futur. Són diversos els problemes amb els que aquesta disciplina s'enfronta i que, conjuntament, projecten una imatge deformada al temps que minusvaloren de forma ostensible les capacitats i utilitats que, d'aquesta manera, passen desapercubudes per una bona part de la societat.

Els factors explicatius d'aquesta situació no són nous ni responsabilitat exclusiva d'un sol organisme, col·lectiu o institució. A partir de la «Ley General de Educación» de 1970, la presència de la geografia en els plans d'estudi pateix una sensible despersonalització a l'ensenyament primari al ser integrada a l'àrea de Ciències Socials, al temps que és reduïda al mínim a l'ensenyament secundari, amb una sola assignatura de geografia humana i econòmica en el segon curs –que a molts de centres de la nostra Comunitat s'ha passat, desencertadament, al primer curs–; i a una assignatura de tercer, mal compartida amb una història d'Espanya i dels països iberoamericans, ja que el temari de geografia no arriba, ni el millor dels casos, al 10% del de l'assignatura. Aquesta situació roman pràcticament inalterada arran de la reforma educativa impulsada per la LOGSE. Queda demostrada així, la migrada sensibilitat dels responsables del Ministeri d'Educació i Ciència cap a la geografia, que d'aquesta manera té una menor presència, sobretot a l'ensenyament secundari, que a qualsevol dels altres països del nostre entorn (França, Alemanya, Gran Bretanya, Portugal).

A l'anterior cal afegir, a més, una nefasta realitat docent: l'assignatura de geografia d'Espanya –apart d'ésser for-

tament mutilada ja en el mateix temari–, ha estat reduïda a una mínima expressió –quan no completament oblidada–, al·legant que el conjunt de l'assignatura presenta un temari excessivament llarg. Aquest fet ja deixa entreveure un altre factor negatiu per a la geografia: l'escassa presència de geògrafs a l'ensenyament i, paral·lelament, el predomini de llicenciats en altres disciplines –especialment en Història–, que òbviament i de forma majoritària, presenten una deficient formació geogràfica. Es tracta, en qualsevol cas, d'una conseqüència de l'aglutinació en un mateix seminari de la docència de la geografia, la història i la història de l'art.

De les dificultats esmentades, s'en deriven d'altres que agreugen, encara més si cap, la qualitat de l'ensenyament de la geografia. D'entre aquestes cal destacar, com a resultat de la irregular formació en geografia de bona part dels docents encarregats del seu ensenyament, el desfasament entre les investigacions científica i didàctica i la pràctica de l'ensenyament. La desconexió entre el món universitari i el món escolar impedeix la difusió de noves idees que no arriben a l'alumne, malgrat la possible via –que per a la geografia no acaba de funcionar– del reciclatge.

Menció apart mereix, si bé no és problema exclusiu de la geografia, l'escassa o inapropiada utilització dels recursos didàctics, però que en aquest cas i coneguda la importància de l'anàlisi territorial, sembla encara més greu. Ens referim no només als recursos àudio-visuals –en general d'indubtable valor i particularment insubstituïbles en el cas de la geografia, sobretot pel que fa a la cartografia i la fotografia aèria–, sinó també a les sortides, recurs geogràfic per excel·lència que és sovint infrautilitzat a la pràctica docent. Les raons es troben en

l'error de perseverar en un enfocament quasi exclusivament lúdic de les sortides, i en un desconeixement per part del professorat tant del material didàctic ja elaborat, prou nombrós per altra banda, com dels organismes i institucions que en disposen.

Tota aquesta munió de coses repercuteix força desfavorablement sobre l'alumnat, que no se sent atret per una geografia econòmica a nivell d'ensenyament secundari ni pot captar el sentit i la utilitat d'aquesta disciplina que li és presentada mitjançant continguts escassos i moltes vegades reiteratius dels rebuts a Primària, fets que els porten a l'avorrimient i al desinterès en vers de la geografia.

De l'anàlisi d'aquesta situació es dedueix que, si bé els factors que hi han abocat corresponen a distints nivells dintre i fora de l'àmbit de la geografia (escolar, professional, social), es requereix que les actuacions més urgents, tal volta, sorgeixin del propi col·lectiu dels geògrafs que, en aquest sentit, ja s'ha començat a mobilitzar com ho demostra la recent aparició de l'*Associació de Geògrafs de les Illes Balears* (AGIB). No obstant això, la reduïda dimensió d'aquest grup i, sobretot, la minoritària presència de geògrafs en el conjunt del professorat que imparteix les assignatures de geografia, obliga a invocar a tots els professionals de l'ensenyament de la geografia –al marge de la seva formació i del nivell d'activitat docent–, perquè assumiguem el compromís professional d'una docència digna de la disciplina geogràfica. Al cap i a la fi, és la nostra obligació. □